

////////////////////////////////////

HANDHAVINGSRAPPORT ONROEREND ERFGOED 2020

AFDELING HANDHAVING

////////////////////////////////////

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING.....	3
1 SITUERING HANDHAVINGSRAPPORT ONROEREND ERFGOED	4
1.1 Situering en structuur van de erfgoedinspectie.....	4
1.2 Opdracht	4
1.3 Personeelsoverzicht.....	5
1.4 Externe actoren	5
2 SPEERPUNTEN OMGEVINGSHANDHAVINGSPLAN 2020	6
2.1 Samenwerkingsprotocollen	6
2.2 Depenalisering en bestuurlijke beboeting	6
2.3 Herevaluatie beschermingen	6
2.4 Schadevergoeding - verlies aan erfgoedwaarde	6
2.5 Optimalisatie samenwerking afdeling Handhaving – agentschap Onroerend Erfgoed.....	7
3 REGULIERE WERKING AFDELING HANDHAVING IN CIJFERS	7
3.1 Cijfers onroerend erfgoed.....	7
3.1.1 Klachten.....	7
3.1.2 Onderzoeken ter plaatse	7
3.1.3 Raadgevingen.....	7
3.1.4 Aanmaningen	8
3.1.5 Verslagen van vaststelling en processen-verbaal.....	8
3.1.6 Opvolging archeologie en metaaldetectie	9
3.1.7 Stakingsbevelen.....	10
3.1.8 Herstelvorderingen	10
3.1.9 Exclusieve en alternatieve bestuurlijke boetes.....	10
3.1.10 Bestuursdwang en last onder dwangsom.....	10
3.1.11 Minnelijke schikkingen.....	10
3.1.12 Terugvordering premies	11
3.1.13 Evaluatie van de beslissingspraktijk van de parketten	11
3.1.14 Geen uitspraak over beroepen tegen bestuurlijke maatregelen.....	11
4 INZICHTEN EN AANBEVELINGEN	12
4.1 Inzichten ter verbetering van de regelgeving, beleidsvisies en beleidsuitvoering.....	12
4.2 Aanbevelingen voor de verdere ontwikkeling	12

INLEIDING

De afdeling Handhaving stelt jaarlijks, in toepassing van artikel 11.1.2 van het Onroerenderfgoeddecreet een handhavingsrapport Onroerend Erfgoed op ten behoeve van de Vlaamse Regering. Dit rapport evalueert het in 2020 gevoerde handhavingsbeleid en de inzet van de handhavingsinstrumenten. Ook worden inzichten ter verbetering van de regelgeving en aanbevelingen voor verdere ontwikkeling van het handhavingsbeleid gegeven.

In een eerste luik wordt dieper ingegaan op waar de erfgoedinspectie zich situeert binnen de organisatie, wat het doel is van de erfgoedinspectie en met wie samengewerkt wordt om dat doel te bereiken. Hierbij is het agentschap Onroerend Erfgoed de belangrijkste partner. Vervolgens wordt dieper ingegaan op de speerpunten die zijn opgenomen in het omgevingshandhavingsplan 2020. Een derde luik behelst de evaluatie van de afzonderlijke handhavingsinstrumenten. Tot slot wordt een blik op de toekomst gericht: wat kan verbeterd worden aan regelgeving, beleidsvisie en beleidsuitvoering evenals aanbevelingen voor de verdere ontwikkeling van het handhavingsbeleid inzake Onroerend Erfgoed.

1 SITUERING HANDHAVINGSRAPPORT ONROEREND ERFGOED

1.1 SITUERING EN STRUCTUUR VAN DE ERFGOEDINSPECTIE

In 2020 besliste de Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed om de erfgoedinspectie niet te integreren in het agentschap Onroerend Erfgoed maar om de huidige werking van handhaving onroerend erfgoed als onderdeel van het departement Omgeving verder te zetten. De samenwerking met het agentschap Onroerend Erfgoed wordt evenwel geoptimaliseerd.

De erfgoedinspectie maakt deel uit van de afdeling Handhaving binnen het Departement Omgeving, cluster Omgevingsinspectie. Intern is de afdeling Handhaving georganiseerd in twee aparte clusters: de cluster Omgevingsinspectie en de cluster Sanctivering en Advisering. De cluster Omgevingsinspectie werkt decentraal met 1 werkplek per provincie waar de milieu-inspectie, bouwinspectie en erfgoedinspectie samenwerken en worden aangestuurd door 1 handhavingsmanager. De cluster Sanctivering en Advisering staat in voor de bestuurlijke beboeting en advisering inzake beroepsprocedures van alle schendingen inzake milieu en ruimtelijke ordening.

In functie van het realiseren van een coherente handhaving in heel Vlaanderen werkt de cluster Omgevingsinspectie met 1 teamverantwoordelijke voor milieu en 1 voor ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed. Zij organiseren een thematische werkgroepwerking met specialisten die garant moet staan voor een afdelingsbrede kwaliteit en uniformiteit. Concreet betekent dit voor de handhaving onroerend erfgoed dat de handavingskwaliteit verzekerd wordt door de juridische werkgroep ruimtelijke ordening/onroerend erfgoed en de werkgroep handavingsuitvoering onroerend erfgoed. Deze laatste werkgroep werkt in belangrijke mate zelfsturend en bestaat uit een themabeheerder en alle inspecteurs Onroerend Erfgoed.

1.2 OPDRACHT

De erfgoedinspectie staat in voor het inspecteren en maatregelen nemen inzake onroerend erfgoed. Zij heeft tot hoofddoel wetsinbreuken te voorkomen, op te sporen, te (doen) bestraffen en door wetsinbreuken ontstane schade aan erfgoedwaarden te (doen) herstellen. Wat betreft de handhaving onroerend erfgoed en de bestuurlijke sanctivering van schendingen onroerend erfgoed ligt de focus hierbij op het voorkomen en herstellen van schade aan erfgoedwaarden.

Er wordt voortdurend gestreefd naar een verhoging van de kwaliteit van de handhaving. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan een doelmatig, uniform en geïntegreerd optreden over heel Vlaanderen en wil de erfgoedinspectie een voorbeeldfunctie vervullen voor de lokale overheden.

Voor de beleidsvoorbereiding en beleidsevaluatie adviseert de erfgoedinspectie in samenspraak met het agentschap Onroerend Erfgoed de Vlaamse minister over de uitvoerbaarheid en de handhaafbaarheid van de regelgeving. Hiertoe koppelt zij haar ervaringen op het terrein terug naar de beleidsmakers. Met die transparantie beoogt zij een voldoende breed maatschappelijk draagvlak voor de handhaving onroerend erfgoed te creëren en te behouden.

1.3 PERSONEELSOVERZICHT

Van de 189 medewerkers die de afdeling Handhaving telt, nemen 9 personeelsleden de handhaving onroerend erfgoed voor hun rekening. Vier inspecteurs onroerend erfgoed (3,5 VTE) behartigen de specifieke dossiers en voeren terreinonderzoek uit, de focus van hun taak ligt op het proces 'inspecteren en maatregelen nemen'. Deze terreinhandhavers werden op 21 september 2020 versterkt met een vijfde collega (1 VTE). Eén inspecteur onroerend erfgoed (0,6 VTE) voert opvolgingstaken inzake gerechtelijke procedures, minnelijke schikkingen en bestuurlijke maatregelen uit. De inspecteurs worden bijgestaan door één werkgroepcoördinator (0,5 VTE) en één teamverantwoordelijke RO/OE (0,5 VTE). Twee personeelsleden zijn verantwoordelijk voor beleids- en juridische ondersteuning (1,2 VTE), waarvan 0,7 VTE medio maart de afdeling verliet.

1.4 EXTERNE ACTOREN

De erfgoedinspectie is niet de enige actor die actief is in het beleidsveld handhaving onroerend erfgoed. Een cruciale partner is het agentschap Onroerend Erfgoed dat samen met de afdeling Handhaving instaat voor raadgevingen en aanmaningen zoals bedoeld in het Onroerenderfgoeddecreet. Daarnaast wordt in nauw overleg samengewerkt van beleidsniveau - zoals het uitwerken van verbetervoorstellen – tot op het dossierniveau - zoals het formuleren van herstelmaatregelen.

Om de samenwerking tussen beide entiteiten te optimaliseren werd er in 2020 een studie afgerond en een actieplan opgesteld met focus op geïntegreerde dossieropvolging, gerichte communicatie, structureel overleg, evaluatie van de regelgeving en herschikking van de middelen / begroting voor handhaving. Dit actieplan wordt nu gefaseerd geïmplementeerd.

Ook de lokale politie is bevoegd voor handhaving onroerend erfgoed. Uit de praktijk blijkt echter dat deze diensten slechts een beperkt aantal vaststellingen uitvoeren omwille van de specifieke materie die technische expertise behoeft. Wel staan de politiediensten in voor het verhoren van betrokkenen, dit meestal in opdracht van het parket van de procureur des Konings.

Tot slot zijn 5 gemeentelijke verbalisanten actief in 8 gemeenten. Van zodra de verantwoordelijkheden voor lokale besturen duidelijker vastliggen, zal een algemene bevraging aan de lokale besturen gericht worden om na te gaan of er behoefte bestaat aan een nieuwe opleiding tot gemeentelijk verbalisant.

2 SPEERPUNTEN OMGEVINGSHANDHAVINGSPLAN 2020

2.1 SAMENWERKINGSPROTOCOLLEN

Speerpunt: In 2020 werkt de afdeling Handhaving mee aan het opstellen van een aanvullend protocol persoonsgegevensbescherming met het agentschap Onroerend Erfgoed.

Resultaat: De afdeling Handhaving heeft in 2020 haar medewerking verleend aan de opmaak van een aanvullend protocol persoonsgegevensbescherming met het agentschap Onroerend Erfgoed. Dit gebeurde in samenwerking met de data protection officer van het departement Omgeving. De afdeling Handhaving gaf reeds een insteek, verwacht wordt dat het protocol in 2021 wordt gefinaliseerd.

2.2 DEPENALISERING EN BESTUURLIJKE BEBOETING

Speerpunt: in 2020 onderzoekt de afdeling Handhaving samen met het agentschap Onroerend Erfgoed voor welke schendingen depenalisering zinvol is en waar bestuurlijke beboeting alsnog een ontradend effect kan hebben.

Resultaat: De afdeling Handhaving maakte een gemotiveerd overzicht van de misdrijven die volgens haar in aanmerking komen voor depenalisering en bestuurlijke beboeting. Bij sommige misdrijven, is het immers vaak nuttiger en efficiënter om deze als inbreuken, en dus bestuursrechtelijk, te sanctioneren. Eerste voorstellen werden overgemaakt aan het agentschap Onroerend Erfgoed en worden nog verder besproken in functie van eventuele opname bij de wijzigingen aan het Onroerenderfgoeddecreet die voorbereid worden tegen het najaar 2021. Deze voorstellen sluiten aan bij een bredere studie en vraag van de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving over depenalisering.

2.3 HEREVALUATIE BESCHERMINGEN

Speerpunt: In 2020 engageert de afdeling Handhaving zich om te onderzoeken of een handhavingstraject moet worden opgestart na screening van het beschermd bestand door het agentschap Onroerend Erfgoed.

Resultaat: in 2020 is het agentschap Onroerend Erfgoed gestart met het screenen van het beschermd bestand en heeft de afdeling Handhaving onderzocht welke implicaties dit heeft op de handhavingstrajecten. Daarnaast is een herevaluatie van de beschermingen gebeurd voor specifieke thema's, namelijk windmolens, houtachtig erfgoed en verdwenen erfgoed. Er wordt verder onderzocht of dit aanleiding geeft tot het opstarten van handhavingstrajecten in 2021.

2.4 SCHADEVERGOEDING - VERLIES AAN ERFGOEDWAARDE

Speerpunt: In 2020 verfijnt de afdeling Handhaving het kader voor berekening van schade ingevolge verlies aan erfgoedwaarden.

Resultaat: Het kader voor de berekening van schade ingevolge verlies aan erfgoedwaarden werd in 2020 in samenwerking met het agentschap Onroerend Erfgoed verder uitgewerkt aan de hand van een vernieuwd berekeningsmodel. De methodiek werd toegepast in een aantal praktijkcases maar blijkt nog nood te hebben aan een verdere finetuning.

2.5 OPTIMALISATIE SAMENWERKING AFDELING HANDHAVING – AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED

Speerpunt: In 2020 zetten de afdeling Handhaving en het agentschap Onroerend Erfgoed de nodige concrete stappen om de optimalisatie, zoals beschreven in de aanbevelingsnota van Möbius, te bewerkstelligen en werken daartoe samen een plan van aanpak uit.

Resultaat: Eind 2020 werd op basis van voormelde nota een actieplan tot optimalisatie van de samenwerking door de beide entiteiten goedgekeurd.

Volgende doelstellingen werden hierin opgenomen:

1. We stroomlijnen enkele praktische modaliteiten
2. We optimaliseren de digitale ondersteuning van het handhavingsproces
3. We zorgen voor een betere afstemming van de beleidsvoorbereiding en tussen beleid en uitvoering
4. We optimaliseren de samenwerking tussen het agentschap en de afdeling door structureel overleg op strategisch en operationeel niveau te organiseren

3 REGULIERE WERKING AFDELING HANDHAVING IN CIJFERS

3.1 CIJFERS ONROEREND ERFGOED

3.1.1 Klachten

Het agentschap Onroerend Erfgoed behandelde in 2020 in totaal 2 klachten door derden. Beiden hadden betrekking op nakende sloop of aantasting van geïnventariseerd erfgoed.

3.1.2 Onderzoeken ter plaatse

De afdeling Handhaving voerde in totaal 94 onderzoeken ter plaatse uit. Deze controles kwamen voornamelijk tot stand nadat de afdeling Handhaving op de hoogte werd gebracht van een mogelijke schending. De inspecteurs werden op verschillende wijzen ingelicht over deze schendingen: via melding van het agentschap Onroerend Erfgoed, via een klacht van een burger of een gemeente of via een kantschrift van het parket. Een persbericht, een proces-verbaal van een andere handhavingsdienst of in het kader van actieve monitoring kon ook de aanleiding zijn van een onderzoek ter plaatse.

3.1.3 Raadgevingen

Raadgevingen hebben tot doel misdrijven of inbreuken die gepleegd dreigen te worden, te voorkomen. Ze hebben een preventieve werking want zij gaan het misdrijf of de inbreuk vooraf. Zodra er een misdrijf wordt vastgesteld, is een raadgeving uitgesloten. Gelet op de werking en bevoegdheden van het agentschap Onroerend Erfgoed inzake zachte handhaving, worden raadgevingen gegeven door hen. Door het

agentschap Onroerend Erfgoed werden er 47 raadgevingen opgesteld en opgevolgd. Deze raadgevingen hadden betrekking op 38 beschermde objecten/sites waarvan 26 monumenten, 7 stads-of dorpsgezichten en 5 cultuurhistorische landschappen. 1 raadgeving was gelinkt aan een eerdere raadgeving in 2018 en 2 raadgevingen leidden tot een eerste aanmaning in 2020. 11 raadgevingen werden opgevolgd/uitgevoerd, 14 raadgevingen hebben nog een vervolgtraject nodig en 22 raadgevingen moeten nog opgevolgd worden.

3.1.4 Aanmaningen

Aanmaningen hebben als doel het misdrijf of de inbreuk te beëindigen en/of de schadelijke gevolgen ervan te herstellen of herhaling te voorkomen. Het agentschap Onroerend Erfgoed en de afdeling Handhaving hebben allebei de bevoegdheid om aanmaningen te geven, maar deze rol van zachte handhaving wordt vooral opgenomen door het agentschap Onroerend Erfgoed.

In 2020 werden 82 aanmaningen gegeven, hiervan werden 75 door het agentschap Onroerend Erfgoed opgemaakt en 7 door de afdeling Handhaving. Van de 82 aanmaningen werden er 65 eerste aanmaningen en 10 tweede aanmaningen door het agentschap Onroerend Erfgoed gegeven. Door de Inspecteur Onroerend Erfgoed werden 5 eerste aanmaningen en 2 tweede aanmaningen gegeven.

De eerste aanmaningen hadden betrekking op 47 beschermde objecten/sites waarvan 24 monumenten, 10 stads- of dorpsgezichten, 11 cultuurhistorische landschappen, 1 archeologische site en 1 beschermd vaartuig. 11 kaderden in de archeologieregelgeving. 2 aanmaningen kenden een vervolg via een tweede aanmaning in 2020. De tweede aanmaningen hadden betrekking op 12 beschermde objecten/sites waarvan 6 monumenten, 2 stads-of dorpsgezichten en 4 cultuurhistorische landschappen. 2 aanmaningen volgden op een eerdere aanmaning in 2017, 3 ervan volgden op een eerdere aanmaning in 2018 en 3 op een eerste aanmaning uit 2020.

De aanmaningen moeten de overtreder aanzetten tot vrijwillig herstel zodat een gerechtelijke of bestuurlijke veroordeling kan vermeden worden. Van de 70 eerste aanmaningen zijn 32 aanmaningen opgevolgd/uitgevoerd, 11 kennen een vervolgtraject naar tweede aanmaning of zijn bezorgd aan de afdeling Handhaving en 27 aanmaningen zijn nog in opvolging. Van de 12 tweede aanmaningen is 1 aanmaning opgevolgd/uitgevoerd, zijn 2 aanmaningen gedeeltelijk uitgevoerd, 1 aanmaning is overgemaakt aan de afdeling Handhaving en 8 aanmaningen zijn nog in opvolging.

3.1.5 Verslagen van vaststelling en processen-verbaal

2020 was een bijzonder jaar door de coronapandemie en de strikte veiligheidsmaatregelen die dat met zich meebracht. Het belemmerde de inspecteurs onroerend erfgoed in de normale werking op het terrein in die zin dat inspectiebezoeken in de crisismomenten beperkt werden tot ernstige of urgente situaties. Desondanks werden er 24 aanvankelijke processen-verbaal opgemaakt (waarvan 4 door externe handhavingspartners) en 52 navolgende processen-verbaal (allen intern) met een verschillende aard aan informatie.

In een aanvankelijk proces-verbaal worden er voor de eerste maal strafbare feiten vastgesteld tegen de onroerenderfgoedwetgeving. De meeste aanvankelijke processen-verbaal hadden betrekking op het niet-naleven van het actief-/passiefbehoudsbeginsel en de toelatings-en/of vergunningsplicht.

Dit aanvankelijk proces-verbaal wordt beschouwd als een zogenaamd “start-PV” waarna er verschillende navolgende processen-verbaal in hetzelfde dossier kunnen opgemaakt worden die voor het merendeel ter informatie zijn van de procureur des Konings om een laatste stand van zaken in het dossier te kennen of om een dossier te kunnen afsluiten.

Onder navolgende processen-verbaal vinden we onder meer de processen-verbaal die opgemaakt worden n.a.v. het spontaan uitvoeren van herstel, het (niet) uitvoeren van herstel na een gerechtelijke uitspraak, het proces-verbaal waarin extra info m.b.t. een bekomen omgevingsvergunning/toelating wordt vermeld, het proces-verbaal van vaststelling dat een fase van een minnelijke schikking al dan niet tijdig werd beëindigd, het proces-verbaal van verhoor, het proces-verbaal van inbeslagname.

De afdeling Handhaving ontving 4 maal een melding van een overtreder dat de bevolen herstelmaatregelen zoals bepaald in het vonnis of arrest waren uitgevoerd. Na ontvangst van de melding voert de inspecteur onroerend erfgoed steeds een controle ter plaatse uit om na te gaan of de werken daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Dit leidde tot 4 processen-verbaal van uitvoering.

In 2020 werden er geen verslagen van vaststelling opgesteld. De wetgeving voorziet het opmaken van een verslag van vaststelling voor een beperkt aantal inbreuken, die meestal het niet-nakomen van administratieve verplichtingen betreffen en geen rechtstreekse schade aan het beschermd erfgoed toebrengen. In dat opzicht is de tijdsbesteding van de erfgoedinspecteur voor het overgrote deel gegaan naar prioritaire dossiers met een daadwerkelijke rechtstreekse schade aan het erfgoed.

3.1.6 Opmaking archeologie en metaaldetectie

In 2020 werden enkele handhavingstrajecten opgestart die betrekking hebben op archeologie en metaaldetectie.

In 1 dossier werd een misdrijf op een beschermde archeologische site vastgesteld. De overige geformuleerde overtredingen hadden betrekking op niet-beschermde archeologische zones, m.n. de bouwheer die archeologievoorwaarden opgenomen in een omgevingsvergunning niet naleefde en een niet-erkende archeoloog die een opgraving uitvoerde en niet een toevalsvondst te melden bij het agentschap Onroerend erfgoed. Verder werden 4 processen-verbaal opgesteld lastens niet-erkende metaaldetectanten.

Inzake de opvolging van erkende archeologen werden door het agentschap Onroerend Erfgoed 3 ingebrekestellingen aan 2 rechtspersonen gegeven, waarvan 1 voor het niet naleven van het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota en het niet naleven van de Code van Goede Praktijk, 1 voor het niet naleven van de Code van Goede Praktijk en 1 voor het niet melden van aanvang vooronderzoek met ingreep in de bodem.

Tevens werd 1 evaluatietraject van een erkende archeoloog doorlopen. Er werden geen beslissingen tot schorsing of intrekking genomen.

Wat betreft de opvolging van metaaldetectanten werden 4 evaluatietrajecten gevoerd. Van de 4 schorsingen omwille van het niet naleven van de Code van Goede praktijk, leidden er 2 tot opheffing van de schorsing na voorstel remediërende acties en 1 tot intrekking van de erkenning.

Tot slot was er 1 vrijwillige intrekking tijdens de schorsing en 1 intrekking nadat geen verantwoording of maatregelen ter remediëring volgden.

3.1.7 Stakingsbevelen

Het stakingsbevel is een preventief instrument dat de erfgoedinspecteur op het terrein kan geven aan de overtreder(s) wanneer hij (verdere) schade aan een beschermd erfgoed wil voorkomen. De overtreder is op dat ogenblik onmiddellijk verplicht alle wederrechtelijke werken te staken om zich daarna te regulariseren en/of het herstel naar een oorspronkelijke staat door te voeren.

In 2020 hebben de erfgoedinspecteurs hier 3 maal gebruik van gemaakt. De erfgoedinspecteur diende in 2020 niet over te gaan tot verzegeling of inbeslagname.

3.1.8 Herstelvorderingen

Een herstellvordering is naast de bestuurlijke maatregel en de minnelijke schikking een andere mogelijkheid binnen het handavingsinstrumentarium om de overtreder tot herstel te dwingen maar dan via gerechtelijke weg.

In 2020 werden er 16 herstellvorderingen opgemaakt, die bestonden uit de verschillende herstellvormen die voorzien zijn in de wetgeving binnen het cascadesysteem. Hierbij wordt het herstel in de oorspronkelijke staat steeds nagestreefd. Slechts 3 herstellvorderingen dienden aangevuld te worden met reconstructie, complementaire maatregelen, dringende instandhoudingswerken en schadevergoeding voor definitief verlies aan erfgoedwaarden.

3.1.9 Exclusieve en alternatieve bestuurlijke boetes

Een alternatieve bestuurlijke geldboete kan worden opgelegd na doorbreking van een stakingsbevel en bij overtredingen inzake metaaldetectie. In 2020 werd 1 alternatieve bestuurlijke geldboete opgelegd voor het doorbreken van een stakingsbevel. In 1 dossier werd deze procedure opgestart voor het gebruik van een metaaldetector in strijd met de regelgeving.

In 2020 werden geen exclusieve bestuurlijke geldboetes opgelegd. Het toepassingsgebied van dit handavingsinstrument is immers heel beperkt. Handavingsdossiers die betrekking hebben op nalatigheden in het kader van informatieplichten en naar aanleiding van een aantal bepalingen inzake archeologie komen nauwelijks voor.

3.1.10 Bestuursdwang en last onder dwangsom

De lopende dossiers worden afgetoetst op de mogelijke toepassing van bestuurlijke maatregelen. In 2020 werden geen dossiers weerhouden waarvoor bestuursdwang of last onder dwangsom konden worden ingezet.

3.1.11 Minnelijke schikkingen

In 2020 werden de onderhandelingen die opgestart werden in 2018 en 2019 verdergezet. Afgelopen jaar hebben wij vastgesteld dat er minder bereidheid was bij betrokkenen om daadwerkelijk tot het afsluiten van een schikking over te gaan. In een aantal dossiers werden de onderhandelingen door de inspecteur zelf noodgedwongen stopgezet omdat er geen afdoende zekerheden (in het bijzonder financiële) konden geboden worden door de eigenaars/overtreders. In zulke situaties waarbij de eigenaar/overtreder onvermogen is, heeft een procedure minnelijke schikking verderzetten weinig zin.

Er werden bijgevolg in 2020 slechts 3 minnelijke schikkingen afgesloten. Momenteel zijn er in meerdere provincies onderhandelingen lopende voor nieuwe minnelijke schikkingen.

Het blijft steeds de doelstelling van de inspecteur Onroerend Erfgoed om zoveel als mogelijk in te zetten op dit instrument om snel en volgens onderling overeengekomen en vastgelegde afspraken tot een spoedig herstel te komen.

3.1.12 Terugvordering premies

In 2016 werd een eerste terugvorderingsprocedure geïnitieerd en de gerechtelijke procedure werd opgestart. Bij arrest van 27/04/2020 van het Hof van Beroep te Antwerpen wordt tegenpartij veroordeeld tot terugbetaling van de premie.

3.1.13 Evaluatie van de beslissingspraktijk van de parketten

In 2020 werden de provinciale afdelingen van de afdeling Handhaving in kennis gesteld van 45 seponeringen. Deze hebben betrekking op processen-verbaal opgemaakt tot en met 2020 en vermelden volgende redenen:

- het uitvoeren van het gevorderde herstel (2)
- pretoriaanse probatie (3): Bij de pretoriaanse probatie verbindt het parket de seponeringsbeslissing aan de naleving van bepaalde voorwaarden (bijvoorbeeld een vergunning of toelating), waardoor bij niet-naleving van de voorwaarden het dossier kan heropend worden
- regularisatie omwille van het verkrijgen een vergunning (17)
- voorrang burgerlijke afhandeling (6)
- mogelijkheid tot opleggen bestuurlijke geldboete (2)
- redelijke termijn overschreden (1)
- wanverhouding (1)
- onvoldoende bewijs (3)
- dader onbekend (1)
- overlijden overtreder (1)
- andere prioriteiten (4)
- andere (3)
- geen reden opgegeven (1)

Om de recente stand van zaken in de lopende dossiers te kennen, werd eind 2019 een eerste maal een overzichtslijst overgemaakt aan de parketten ter aanvulling van ontbrekende gegevens. Het antwoord werd verwerkt door de inspecteurs onroerend erfgoed in de loop van 2020. Het ter kennis brengen van deze stand van zaken verklaart alvast het hogere aantal seponeringen dat voor 2020 ingebracht werd: een aantal seponeringen was immers nog niet gekend bij de erfgoedinspectie. Eind 2020 werd opnieuw een lijst van de recente dossiers overgemaakt ter aanvulling.

3.1.14 Geen uitspraak over beroepen tegen bestuurlijke maatregelen

De afdeling Handhaving heeft in 2020 geen bestuurlijke maatregelen opgelegd. Er werden geen beroepen ingesteld.

4 INZICHTEN EN AANBEVELINGEN

4.1 INZICHTEN TER VERBETERING VAN DE REGELGEVING, BELEIDSVISIES EN BELEIDSUITVOERING

In 2020 werd reeds gestart met de uitwerking van de wijziging van de regelgeving om een scheiding te creëren tussen de verbaliserende erfgoedinspectie en de entiteit die instaat voor het opleggen van de exclusieve of alternatieve bestuurlijke geldboetes. Op die manier wordt een optimale objectieve en onafhankelijke afhandeling van deze sanctieprocedure verzekerd, wat de rechtszekerheid voor de rechtsonderhorige ten goede komt. Over de verdere uitwerking van dit voorstel dienen verdere afspraken gemaakt te worden met het agentschap Onroerend Erfgoed.

Het Onroerenderfgoeddecreet voorziet momenteel dat enkel ambtenaren aangesteld kunnen worden als inspecteur onroerend erfgoed. Een aanpassing dient zich aan zodat ook contractuele personeelsleden aangesteld kunnen worden en deze taken kunnen uitoefenen.

4.2 AANBEVELINGEN VOOR DE VERDERE ONTWIKKELING

Bij een loutere schending van de meldingsplicht in stads- en dorpsgezichten is het weinig aangewezen om deze op grond van de huidige wetgeving actief te handhaven. Dit is immers enkel mogelijk op grond van het actief- en passiefbehoudsbeginsel. Met het oog op een efficiëntere handhaving wordt onderzocht of het wenselijk is om een decretale grondslag in te lassen voor deze meldingsplicht. Bovendien wordt bekeken om dergelijke schendingen op te nemen in de lijst met inbreuken en de lijst met misdrijven waarvoor een alternatieve geldboete kan worden opgelegd.

De Beleids- en Begrotingstoelichting Onroerend Erfgoed 2021 stelt centraal dat Omgevingsinspectie en het agentschap Onroerend erfgoed in 2021 de mogelijkheden tot meer lokaal toezicht versterken door het inschakelen van partners, zoals lokale besturen, lokale verbalisanten, erkende onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. De samenwerking op het vlak van handhaving in het beleidsveld onroerend erfgoed tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen kan worden versterkt door het maximaal gebruikmaken van de complementariteit tussen beide bestuursniveaus. Er wordt ondezocht of en hoe erkende onroerenderfgoedgemeenten een meer prominente rol kan worden gegeven.

Het handhavingsprogramma Onroerend Erfgoed dateert van 2015 zodat een evaluatie zich opdringt en onderzocht wordt of een nieuw meerjarenhandhavingsprogramma kan worden opgesteld. De evaluatie van het meerjarenprogramma OE is voorzien voor het najaar en zal parallel lopen met herschrijven van het meerjarenprogramma Omgeving (Milieu en ruimtelijke ordening).

In 2020 werd, in samenwerking met het agentschap Onroerend Erfgoed, het kader voor de berekening van schade ingevolge verlies aan erfgoedwaarden verder uitgewerkt aan de hand van een vernieuwd berekeningsmodel. Uit toepassing van de methodiek in een aantal praktijkcases blijkt dat er nog nood is aan verdere finetuning, deze wordt verder verfijnd tot er een berekeningsmethode wordt bekomen die bruikbaar is in de praktijk.

